

special voer: tijd & kwaliteit

Het bemestingstijdstip speelt een belangrijke rol in de graskwaliteit meent Folkert Algra. Hij start daarom vroeg met drijfmest uitrijden, maar wacht met de kunstmestgift tot zes weken voor de geplande maaidatum.

Mijn eerste maïs kocht ik jaren geleden noodgedwongen aan. In het kuilgras zat te veel ruw en te snel eiwit, het gras vloog door de koeien heen. Daartegenover staat dat ik ook niet kan zeggen dat je lekker kunt melken van graskuilen die minder dan 15 procent ruw eiwit bevatten. Je hebt wel een goede basiskwaliteit van je gras nodig wil je 9000 kg melk uit een koe halen.' Melkveehouder Folkert Algra uit het Friese Eastermar weet als deelnemer en sinds kort als bestuurslid van de milieucoöperatie VEL als geen ander dat met tijdig bemesten en gepaste hoeveelheden mest de graskwaliteit behoorlijk beïnvloed kan worden.

De cijfers van het mineralenproject Vel en Vanla liggen op tafel. Vorig jaar werd er 129 kg stikstof uit kunstmest aangevoerd en uit drijfmest 110 kg N per hectare aangewend. In 2000 lag de aanvoer uit kunstmest nog op 168 kg N, in 2001 op 153 kg. 'Minas heeft voor veehouders alleen nog maar winst opgeleverd: minder kunstmestgebruik, minder eiwit in het voer, gezondere mest en nauwkeurigere benutting van de eigen drijfmest', aldus Algra.

Stikstof volledig benutten

Vijftientig kubieke meter mest per hectare kwam er begin februari via de zodebemester op het grasland. 'Bij voldoende draagkracht van de grond moet je vroeg beginnen', is de mening van Algra. 'Wanneer je afwacht komt het dikwijls voor dat het begin maart te nat is. Stel je het dan opnieuw uit dan is het al snel eind maart voordat de mestgift op het land komt. Dat is voor benutting van de eerste snede te laat.'

Uiterlijk zes weken voor de verwachte maaidatum wil Algra de kunstmest hebben gestrooid. Dan is de temperatuursom van 200 graden al lang en breed bereikt maar Algra kijkt daar dan ook nauwelijks meer naar. 'Door eerder dan zes weken voor de maaidatum te strooien heb je grotere kansen op verliezen. Maar veel later strooien is ook niet optimaal, omdat de kunstmest anders nog niet voldoende is uitgewerkt. Je moet de stikstof proberen volledig te benutten.'

De kunstmest ligt eind maart net voor de regenbuien op het land en Algra denkt en hoopt dan ook dat hij tussen 10 en 15 mei kan gaan maaien. 'Vorig jaar zag je dat het op veel bedrijven niet goed uitpakte. Er was bemest voor een opbrengst van 3500 kg droge stof per hectare. Maar door de weersomstandigheden werd er later gemaaid en stond er op veel plaatsen 4500 kg ds. Wanneer je daarvoor niet hebt bemest, vallen de gehalten in de kuil altijd tegen.' Algra maaide zijn eerste snede van 15 hectare in twee gedeelten, op 7 en op 15 mei. De gehalten van de kuil die in één keer gemonsterd werd liggen op tafel. Het drogestofpercentage van 35 is aan de lage kant, maar het ruweiwitpercentage

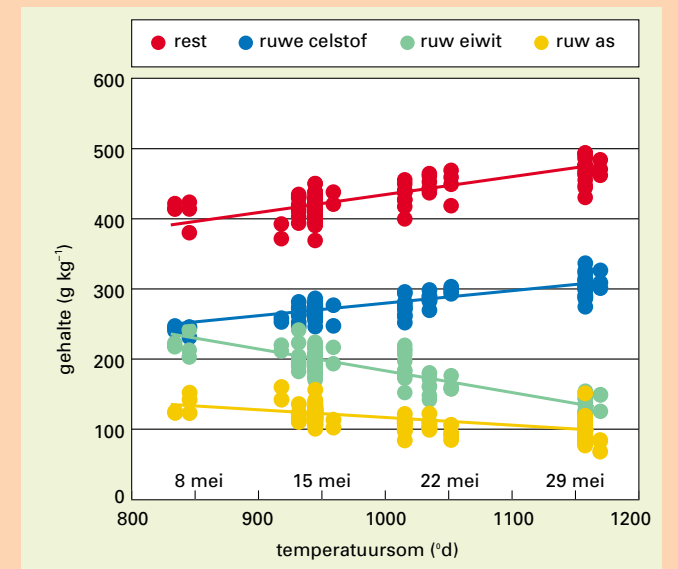
Hogere temperatuursom, meer ruwe celstof maar minder eiwit

'Zoals verwacht bestaat er een redelijk lineair verloop van de gehalten in vers gras naarmate de temperatuursom stijgt. De ruwe celstof stijgt terwijl het ruweiwitgehalte daalt doordat de hoeveelheden verouderd blad en stengels in het gewas toenemen.' Jeroen Groot van de leerstoelgroep Biologische Bedrijfsystemen van Wageningen Universiteit was vorig jaar een van de onderzoekers die in opdracht van Vel en Vanla op 27 Friese melkveebedrijven de samenstelling van de eerste snede onder de loep nam.

'Voor suiker is er niet zo'n eenduidig beeld, dat kan iedere dag variëren en is sterk afhankelijk van de hoeveelheid zonlicht. Suiker heeft een effect op de andere gehalten en daarom hebben we daarvoor gecorrigeerd en gaat het in de figuur over suikervrije gehalten.'

Naast de ruwe celstof stijgt naarmate het gewas ouder wordt ook de restfractie waarin hemicellulose, lignine en organische zuren in zijn opgenomen.

Figuur 1 – De verandering van de versgrassamenstelling bij verschillende maaitijdstippen (bron: Vel en Vanla)

van 16, de VEM van 866, de ruwe celstof van 276, een suikergehalte van 41, 66 DVE en 51 OEB maken de kuil tot een goede basis van het rantsoen. De 50 melkkoeien produceren op een rantsoen van één derde deel maïs en tweederde deel gras aangevuld met krachtvoer ongeveer 9000 kg meetmelk.

'De tendens is dat je in het voorjaar een aantal dagen moet wachten met maaien wanneer het zonnig weer is. Even wachten voor meer suikers klinkt eenvoudig, maar het moet wel kunnen vanwege het weer en de arbeid. Je hebt vaak maar een beperkt aantal dagen dat er gemaaid kan worden en we hebben in het voorjaar twee tot drie dagen veldperiode nodig. Het ideale drogestofpercentage ligt tussen de 40 en 45. Maar ik heb liever een iets nattere kuil met een wat lager suikergehalte dan dat ik wacht op mooi weer waar ik niet zeker van ben en alles alsnog in het water valt.'

Droog maaien

De eerste snede van het in totaal 34 hectare tellende bedrijf wordt meestal door de loonwerker ingekuuld. Het inkuilen van de volgende sneden gebeurt doorgaans in eigen beheer. De beschikbare arbeid heeft daarom veel invloed op het moment dat Algra start met maaien. 'Ik wil wel graag dat het gras droog is wanneer ik begin. De dauw die je meemaait stop je altijd onder het gewas en het duurt dan langer voordat het goed droog is.' Het maaien op een later tijdstip op de dag vanwege een hoger

suikergehalte werkt in de praktijk niet volgens Algra, maar zeker niet op bedrijven die het maaien uitbesteden. 'De loonwerker wil capaciteit maken per machine. Wanneer het maar even kan, zal hij vroeg beginnen. Dat geldt ook voor het moment van inkuilen. Iedereen kan wel een paar dagen wachten bij zonneschijn en vervolgens willen kuilen, maar dan komt alles tegelijk. Het moet wel praktisch blijven. Voor die paar dagen extreme drukte kan de loonwerker niet in machines investeren.' Maaien doet Algra volledig zelf en dat wordt mede veroorzaakt doordat zijn percelen gemiddeld 1,5 hectare groot zijn. De loonwerker inschakelen zou te kostbaar worden. Wel heeft hij zijn maaier van 1,80 meter ingeruild voor een tweedehandsmaaier van 2,40 meter. Omdat hij bij de ruilverkaveling veel grasland liet inzaaien met een vroeg type weidemengsel is hij veelal vroeg in het voorjaar aan het maaien. 'Daardoor mis je wel eens structuur. Dat willen we opvangen door dit jaar de opbrengst van 3,5 hectare natuurland over de hele graskuil in te kuilen.' Het natuurland mag vanaf half juni gemaaid worden. 'Voor droge koeien is het ideaal voer. Of het nu iets is om aan de melkkoeien te geven voor extra prikkeling is afwachten. Melkkoeien moeten we natuurlijk wel kwaliteitsgras blijven voeren en daarom zal ik blijven streven naar 16 tot 18 procent ruw eiwit in het rantsoen.'

Jaap van der Knaap

Folkert Agra: 'Starten met maaien na twee dagen zonneschijn meer theorie dan praktijk'

Optimaal bemestingstijdstip